

OGÓLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY PTAKÓW

Inwentaryzacja wodniczki na lokalizacjach projektu LIFE+ Wodniczka i biomasa w 2013 r

Wykonano w ramach projektu LIFE Przyroda
*„Zarządzanie siedliskiem wodniczki (*Acrocephalus paludicola*) poprzez wdrożenie
zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy”*
LIFE09 NAT/PL/000260

Sponsorzy projektu:

Grzegorz Grzywaczewski, Jarosław Krogulec, Piotr Marczakiewicz,
Maja Piasecka, Bernadetta Wołczuk, Krzysztof Gaszewski

OTOP, ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki
Tel. 022 761 82 05, fax 022 761 90 51, biuro@otop.org.pl

W roku 2013 w ramach projektu LIFE+ Wodniczka i biomasa przeprowadzono monitoring wodniczki we wszystkich lokalizacjach projektu oraz na niewielkich stanowiskach gatunku poza tymi obszarami. Ponadto wykonano badania nad produktywnością lęgową wodniczki na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych. Liczenia były koordynowane przez Krzysztofa Gaszewskiego oraz odpowiednio: nad Biebrzą – Piotra Marczakiewicza i Grzegorza Grzywaczewskiego oraz na Lubelszczyźnie przez Jarosława Krogulca, badania produktywności lęgowej wodniczki w terenie koordynowała Justyna Kubacka

W Polsce wyróżnia się 3 główne populacje lęgowe wodniczki: podlaską, lubelską oraz zachodniopomorską. Największa jest populacja podlaska, zasiedla głównie dolinę Biebrzy, mniejsze stanowiska stwierdzono w dolinie Narwi. Populacja lubelska jest drugą pod względem wielkości w Polsce. Wodniczki występują na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych oraz na Bagnie Bubnów i Bagnie Staw w Poleskim Parku Narodowym. Najmniejszą populację pomorską tworzą głównie ptaki wyprowadzające lęgi na terenie Bagien Rozwarowskich oraz nieliczne osobniki w delcie Świny. Oprócz trzech wymienionych wyżej głównych populacji, we wschodniej Polsce występują także niewielkie, często efemeryczne stanowiska gatunku, np. dolina Tyśmienicy, zbiornik Żelizna, Dolina Środkowego Bugu k. Husynnego. W trakcie monitoringu wodniczki zbierane są dane umożliwiające ocenę wielkości populacji zarówno na największych jak i niewielkich stanowiskach gatunku. Monitoring jest ukierunkowany na ocenę stanu populacji na znanych stanowiskach oraz sprawdzaniu stanowisk potencjalnie lub sporadycznie zasiedlanych przez wodniczkę.

Monitoring przeprowadzono przy użyciu dwóch uzupełniających się metod: liczenia pełne oraz liczenia na transektach. W obydwu przypadkach jednostką liczebności jest śpiewający samiec. Liczenia pełne polegają na zanotowaniu wszystkich śpiewających samców wodniczki na danym obszarze. Najczęściej wykonuje się dwa liczenia na danej powierzchni, jednak w przypadku Chełmskich Torfowisk Węglanowych oraz Bagna Ławki w Biebrzańskim Parku Narodowym odbyło się jedno liczenie. Przyczyną tego stanu rzeczy jest rozległość oraz trudny dostęp do obszaru objętego monitoringiem. Metody liczeń pełnych użyto we wszystkich lokalizacjach projektu oraz na mniejszych stanowiskach lęgowych gatunku. Wyniki liczeń pełnych przedstawiono w **tabeli 1** (lokalizacje projektu LIFE+) oraz w **tabeli 2** (mniejsze stanowiska lęgowe).

Tabela 1. Liczebność śpiewających samców wodniczki w lokalizacjach projektu

Lokalizacja	Data kontroli	Liczebność wodniczki
DOLINA BIEBRZY (SUMA)	I liczenie 2013-05-19-2013-06-04	2072
	II liczenie (tylko otulina BPN)2013-06-17-2013-06-25	40
Bagno Ławki	I liczenie 2013-05-19-2013-06-10	2058
Mścichy	I liczenie – 2013-06-04	8
	II liczenie – 2013-06-23	14

Zajki	I liczenie – 2013-05-23	0
	II liczenie – 2013-06-17	13
Szorce	I liczenie – 2013-05-21	6
	II liczenie – 2013-06-25	13
NARWIAŃSKI PARK NARODOWY	I liczenie – 2013-05-27- 2013-05-29	15
	II liczenie – 2013-07-03- 2013-07-05	20
LUBELSZCZYŻNA (SUMA)	I liczenie – 2013-05-13- 2013-06-28	526
Chełmskie Torfowiska Węglanowe	I liczenie – 2013-05-20- 2013-06-28	172
Poleski Park Narodowy	I liczenie – 2013-06-03- 2013-06-19	351
Dolina Środkowego Bugu k. Husynnego	I liczenie – 2013-05-13	0
	II liczenie – 2013-05-29	0
Torfowisko Ciesacin	I liczenie – 2013-06-03	3
	II liczenie – 2013-06-13	2

Tabela 2. Liczebność śpiewających samców wodniczki na mniejszych stanowiskach gatunku

Lokalizacja	Data kontroli	Liczebność wodniczki
Zbiornik Żelizna	I liczenie – 2013-06-22	2
Dolina Szyszły	I liczenie – 2013-05-25	0
	II liczenie – 2013-06-19	0
Dolina Tyśmienicy	I liczenie – 2013-06-24	10
Dolina Omulwi	I liczenie – 2013-06-01	1
	II liczenie – 2013-07-06	1
Karsiborska Kępa	I liczenie – 2013-06-17	0
	II liczenie – 2013-06-28	0
Woliński Park Narodowy	I liczenie – 2013-06-06	3
	II liczenie – 2013-07-05	1
Zajęcie Łęgi	I liczenie – 2013-06-29	0
Bagna Rozwarowskie	I liczenie – 2013-05-23	8
	II liczenie – 2013-06-28	13
Krajnik	I liczenie – 2013-05-23	0
	II liczenie – 2013-06-28	2

W lokalizacjach, w których występują najliczniejsze populacje (Bagna Biebrzańskie, Chełmskie Torfowiska Węglanowe, Poleski Park Narodowy) przeprowadzono liczenia na transektach. W trzech powyższych lokalizacjach wyznaczono 100 jednokilometrowych transektów. Większość transektów była kontrolowana trzykrotnie w ciągu sezonu. Liczone były wszystkie śpiewające samce słyszane z transektu. Wyniki liczeń na transektach przedstawiono w **tabeli 3**. Transekty położone w Biebrzańskim Parku Narodowym oznaczono kodem TBB natomiast położone w Poleskim Parku Narodowym oraz na terenie Chełmskich Torfowisk Węglanowych kodem TLL.

Tabela 3. Liczebności śpiewających samców wodniczki obserwowanych na poszczególnych transektach (wartości maksymalne z 3 kontroli)

Kod transektu	Max liczebność	Kod transektu	Max liczebność
TBB01	12	TBB51	0
TBB02	18	TBB52	6
TBB03	7	TBB53	3
TBB04	29	TBB54	0
TBB05	20	TBB55	0
TBB06	7	TBB56	0
TBB07	4	TBB57	0
TBB08	21	TBB58	0
TBB09	19	TBB59	5
TBB10	17	TBB60	0
TBB11	6	TBB61	0
TBB12	20	TBB62	0
TBB13	18	TBB63	0
TBB14	29	TBB64	0
TBB15	7	TBB65	3
TBB16	26	TBB66	0
TBB17	8	TBB67	5
TBB18	17	TBB68	0
TBB19	2	TBB69	3
TBB20	23	TBB70	0
TBB21	0	TBB71	3
TBB22	13	TBB72	0
TBB23	19	TBB73	0
TBB24	21	TBB74	0
TBB25	33	TBB75	0
TBB26	32	TBB76	5
TBB27	5	TBB77	4
TBB28	12	TBB78	0
TBB29	35	TBB79	0
TBB30	7	TBB80	0
TBB31	3	TLL01	21
TBB32	11	TLL02	20
TBB33	12	TLL03	17
TBB34	26	TLL04	9
TBB35	13	TLL05	5
TBB36	11	TLL06	5
TBB37	11	TLL07	12
TBB38	17	TLL08	8
TBB39	6	TLL09	7
TBB40	29	TLL10	2
TBB41	9	TLL11	12
TBB42	4	TLL12	15
TBB43	23	TLL13	8
TBB44	44	TLL14	2
TBB45	14	TLL15	4
TBB46	4	TLL16	2
TBB47	11	TLL17	16
TBB48	26	TLL18	10
TBB49	14	TLL19	0
TBB50	21	TLL20	23

Na obszarze Chełmskich Torfowisk Węglanowych przeprowadzono badania nad produktywnością lęgową wodniczki. Były one kontynuacją działań z 2012 roku. Badania produktywności polegają na odnajdywaniu gniazd wodniczki i monitorowaniu ich w ciągu sezonu lęgowego. Celem badań było sprawdzenie jaki wpływ ma częstotliwość koszeń na produktywność gniazdową oraz zagęszczenie śpiewających samców wodniczki, oraz czy produktywność gniazdowa i zagęszczenie śpiewających samców są ze sobą skorelowane. Dodatkowo analizowano też biologię lęgową gatunku.

Wyniki badań nad produktywnością lęgową wodniczki oraz liczeń na transektach znajdują się w załącznikach 1 i 2, raporty z monitoringu w Biebrzańskim Parku Narodowym oraz w rezerwatach OTOP w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego i Lubelszczyzny znajdują się w załącznikach 3 i 4.

Liczebność wodniczki w jej największych ostojach na Lubelszczyźnie i Bagnach Biebrzańskich jest stabilna. Występują co prawda niewielkie coroczne fluktuacje liczebności, są one jednak zjawiskiem naturalnym. Ustabilizowanie populacji jest bardzo ważne, zwłaszcza jeśli zwróci się uwagę na spadającą liczebność pozostałych dużych europejskich populacji: białoruskiej i ukraińskiej. Zahamowanie spadku liczebności polskiej populacji oraz prowadzone przez OTOP zabiegi ochrony czynnej powodują zwiększanie się areалу zajmowanego przez wodniczki, co można zaobserwować na obszarze Bagna Ławki. Niepokojące wydają się natomiast zmiany liczebności w obrębie populacji pomorskiej która z roku na rok zmniejsza swoją liczebność i zajmowany areal.